

LBRIS

We know
books

Editor: Vasile Burlui

Redactor: Alexandra Uzier

Tehnoredactor & coperta: Paul Gorban

Pe copertă: Salvador Dali, *Copil geopolitic privind nașterea omului*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

RUSU, GEORGEL

Transhumanismul și instrumentul militar de

putere / Georgel Rusu. - Iași: Cartea Românească

Educațional, 2021. Conține bibliografie.

ISBN 978-606-057-125-4

94

Grupul Editorial Cartea Românească Educațional

Copyright © Editura Cartea Românească Educațional, Iași - 2021

Adresa: IAȘI, Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, nr. 2 – 700124.

www.ecredu.ro

GEORGEL RUSU

TRANSHUMANISMUL și instrumentul militar de putere

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

PREOCUPĂRI VECHI

Preocupările pentru potențarea peste măsură a puterilor luptătorului se pierd în negura vremurilor. Dovada o constituie legendele, basmele ori poveștile pe care le întâlnim la mai toate popoarele. Mileniile trecute din istoria omenirii ne arată că statele mai mari sau mai mici, imperiile care au avut o viață mai lungă sau mai scurtă au căutat să sporească forța și calitățile necesare luptătorilor pe căile socotite potrivite la vremea respectivă. Gama încercărilor de gen se raporta în mod deosebit la un sistem alimentar specific, la tratamente fizice sau incantații religioase sau magie. Unii au mers chiar la un gen de selecție pe timpul înmulțirii astfel încât să rezulte un ins cât mai potrivit intereselor războinice ale statului. În timp aplicațiile empirice au făcut loc tot mai mult unor soluții bazate pe știință, pe efecte calculate.

S-a dorit ca această mașinărie de război numită om, să devină tot mai puternică, tot mai distrugătoare, tot mai eficientă în luptă.

Astăzi suntem martorii unor dezvoltări științifice și tehnologice care ne arată că ceea ce era odinioară de domeniul ficțiunii a devenit realitate.

Dincolo de dorința autodepășirii prin știință și tehnologie, transhumanismul afirmă posibilitatea creării omului „îmbunătățit”, ba mai mult decât atât, a unei noi specii, *homo ciberneticus*.

Dorit sau nu, acest lucru ar influența confruntarea de tip militar în mod covârșitor și ar putea să conducă la disparția speciei *homo sapiens*, la postumanism.

Se dorește într-adevăr lucrul acesta?

NEVOIA DE VIOLENȚĂ

Acest demers nu mai miră pe nimeni. Nevoia de violență dirijată avea, în trecutul îndepărtat sau mai apropiat, întemeieri ideatice, dar și considerente de ordin pragmatic abordate după știința vremii.

Sunt autori care consideră că „Menținerea ordinii este cel mai vechi dintre obiectivele guvernării și presupune stabilirea de reguli în scopul prezervării vieții și al garantării proprietății.”¹ Un aspect de necombătut, dacă ne gândim că dintotdeauna socialul a avut nevoie de abordări logice, planificate și ordonate, atât în privința evoluției în absența amenințărilor, cât mai ales pe timpul manifestării unor pericole. Aceste fenomene impun un cadru de manifestare uman în care sunt precizate, pe de o parte sensurile dezvoltării, iar pe de altă parte limitele garantării manifestărilor indivizilor și ale grupurilor sociale.

¹ Popescu, Luminița-Gabriela, *Politici publice*, Editura Economică, București, 2005, p. 19

Tot așa, devenirea și menținerea statelor în lăuntru unor granițe s-a făcut de multe ori pe calea armelor. Contractul social, postulat de J.J. Rousseau, act fundamental al existenței statale, are în centrul său, dincolo de separarea puterilor în stat, un temei fundamental - renunțarea cetățeanului la dreptul natural la violență. Este locul în care statul este cel care își asumă dreptul la violență într-un cadru contractual care duce la afirmarea în echilibru a celor trei puteri (legislativă/normativă, judecătorească și executivă) (Fig. 1), dar și la crearea de instituții specializate inclusiv în privința administrării violenței (Armată, Jandarmerie, Poliție ș.a., care compun instrumentul militar de putere). Acesta funcționează alături și împreună cu celelalte instrumente de putere ale statului (Fig. 2).

Mai departe se face distincție „... între două violențe proprii dreptului, între două violențe legate de drept: violența întemeitoare, care instituie și impune dreptul (*die rechtsetzende Gewalt*), și violența conservatoare, care menține, confirmă, asigură permanența și aplicabilitatea dreptului (*die rechtserhaltende Gewalt*).²

² Walter Benjamin, Derida, Jacques, *Despre violență*, Editura Ideea Design&Print, Cluj, 2004, p. 67

Chiar și autori de formație teologică acceptă nevoia violenței în scopul prezervării existenței umane. Astfel „Guvernul are un scop divin. Funcția guvernului este de a folosi forța pentru a asigura pacea civilă, dreptatea și libertatea. Creștinii nu trebuie să fie anarhiști.”³

Așadar nevoia unei violențe care să cadă în sarcina statului și a unui cadru normat pentru aplicarea ei pare să fie acceptată în cvasiunanimitate.

Instituțiile dedicate violenței, cele care împreună constituie instrumentul militar de putere, au ca specific și faptul că resursa umană angajată este mai întâi selectată după criterii și standarde care să asigure capacitatea fizică, psihică și morală de acțiune stabilă. Mai mult decât atât acestora li se impune, prin cadrul normativ specific, îndepărtarea de subiectivisme care la un moment dat ar putea să conducă la disfuncționalități, la implicări care să proiecteze violența înafara cadrului normat. Există aici o paletă largă de acțiuni sau inacțiuni ale instrumentului militar de putere care ar constitui derapaje de la scopul fundamental al creării acestuia, dar cel mai de temut este acela al acțiunii care să aibă

³ Schluter, Michael, *Cum să construiești o societate bazată pe relații Fundamente pentru o nouă ordine socială*, Centrul de Educație Creștină și Cultură Contemporană Areopagus, Timișoara, 2018, p. 12

drept urmare disoluția statului. Așa se face că, dincolo de normă, există ideea că militarul are obligația să curme prin violență atacul la statalitate. Ideea străbate istoria, iar dictonul latin „salus rei publicae, suprema lex” își păstrează actualitatea.

În legătură cu acest aspect s-a scris o întreagă literatură de specialitate cu privire la acțiunea *manu militari*, dar există și o seamă de controverse, contestări și repudieri vis-à-vis de subiect sau de aspecte concrete manifeste sau de intenții ale puterii sau ale comandanților militari.

Cert este că insul, resursă umană componentă, trebuie să răspundă standardelor specifice care să garanteze funcționalitatea obiectivă, fără exagerări sau diminuări datorate persoanei. Cadrul specific normat trebuie, de asemenea, să corespundă legislației fundamentale.

Evenimentele legate de pandemia de Covid, desfășurate în diverse locuri de pe glob în ultima perioadă de timp, denotă că tema nu s-a perimat. Astfel putem sesiza mai întâi o funcționare mai rapidă și mai eficientă a cooperării și colaborării între diverse areale geografice, țări, regiuni etc., între acestea și diverse organizații internaționale (exemplu Organizația Mondială a Sănătății), inclusiv în privința creării unor vaccinuri eficiente. Mai departe însă observăm că măsurile de prevenție, chiar și cele

stabilite în comun în cadre de cooperare statală (ex. UE), cele de stăpânire a fenomenului epidemic și de administrare a unor măsuri concrete au impus rezolvarea la nivelul statelor naționale, ca loc al aplicării la nevoie a măsurilor coercitive, a celor bazate pe Armată, Poliție, Jandarmi, adică ale componentelor instrumentului militar de putere.

Este locul în care observăm corespondența prin juxtapunere a percepției publicului vis-à-vis de aplicarea forței asupra sa cu aceea a statuării la nivel național a contractului social fundamental.

Dincolo de aceste judecăți bazate pe valori ale gândirii referitoare la subiect în diferite etape istorice ale omenirii nu putem să trecem cu vederea și un alt aspect. Este vorba de cel legat de comunicare. S-a concluzionat de multe ori că unele confruntări s-au datorat unei insuficiente sau defectuoase înțelegeri asupra subiectului, a unor comunicări eronate etc. Asăzi comunicarea se proclamă a fi mai eficientă prin tehnologii tot mai sofisticate.

„Am prevăzut rețelele de comunicare și am prevăzut că devine posibilă trecerea de la mass media (deci comunicare de masă centralizată) la interacțiuni de tipul One-to-One, adică personalizată. N-am prevăzut că aproape trei miliarde de indivizi vor fi atât de proști încât să „vândă” pe nimic datele lor. Plăcerea de a fi văzuți pe Facebook e mai

„...mare decât pierderea identității. Tehnologia a creat un monstru al invaziunii în sfera personală, care de fapt nu mai există.”⁴ Acest monstru ne afectează percepția asupra lumii. Ne aflăm într-un loc în care constatăm și statistic creșterea violenței, a violenței de limbaj, a violenței de expresie inclusiv artistică etc.

Majoritatea religiilor ne îndeamnă la non violență. S-au elaborat în acest sens nenumărate coduri de comportare umană, rețete ale purtării care să ne facă suportabili în societate și care să ne facă socialul asimilabil.

Cel mai de seamă exemplu din istoria omenirii, Iisus Hristos, ne îndeamnă la un pacifism universal. Nici nu știm dacă e cazul să calificăm drept ieșire violentă răsturnarea tarabelor cu bani ale zarafilelor din Templu.

Uităm totuși să ținem cont și de faptul că însăși violența, că însuși răboiul constituie un mod de comunicare. O comunicare a unor insuficiențe politice, a unor inadvertențe dintre formă și fond

⁴ Nadin, Mihai, „Tehnologia a creat un monstru al invaziunii în sfera personală”, Sinteza, Revistă de cultură și gândire strategică, 11.06. 2018

<https://www.revistasinteza.ro/mihai-nadin-tehnologia-a-creat-un-monstru-al-invaziunii-in-sfera-personala>

între cele declarate și cele trăite de decidenții de la diverse paliere sociale, între promisiuni și posibilități. Uităm de posibilitatea de „corector de ultimă instanță” a violenței ?

Este legitima apărare o manifestare a violenței la care avem dreptul dincolo de orice instanță?

Preferăm să nu luăm în discuție necuprinsul violenței patologice, cea care în repetate rânduri a pricinuit omenirii manifestări de ură, agresivitate față de anumite ființe, războaie sau alte evenimente cu urmări tragice. Unele surse numesc și încadrează aici și așa zisa „violență gratuită”, o violență fără justificări acceptabile.

Dar până la urmă este violența o trăsătură inerentă naturii umane?

PREOCUPĂRI NOI

(eficiența care conduce spre transhuman)

Motorul Soramjet⁵ dezvoltat de China, capabil să asigure pentru avioane o viteză de 16 Mach denotă încă o dată o permanentă preocupare, valabilă pentru toate țările, de a inventa mijloace de luptă care să depășească imaginarul de odinioară. Tehnologia 5 G, alături de o mulțime de alte aplicații cu aplicabilitate militară, încearcă să contureze profilul superputerilor tehnologiei. Lucrurile se petrec în mod similar cu mai toate domeniile care pot oferi mijloace mai eficiente de ducere a luptei.

⁵ Pinkstone, Joe, *China Builds a Hypersonic Jet Engine Capable of Flying at 16 TIMES the Speed of Sound that Could Fly to Anywhere in the World 'In Two Hours', Beijing Claims*, Mail Online, Science&Tech, 01.12.2020, <https://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-9006435/China-builds-hypersonic-jet-engine-capable-flying-16-TIMES-speed-sound.html>

În același timp însă, cercetarea științifică, cu accent pe cea medicală, a căutat să aducă omului îmbunătățiri ale propriilor performanțe, corectări ale unor deficiențe sau sechele după evenimente nedorite, dar și abilități peste cele obișnuite. În lucrarea *Oameni îmbunătățiți sau o nouă ființă?*, Denis Alexander, profesor la Oxford, ne aduce în atenție tema remarcând „trei niveluri de îmbunătățire: trivială, convențională și transhumanistă, plecând de la simplă tehnologie și ajungând la pură ideologie.”⁶ Se evidențiază, ca exemple la categoria „triviale”, vaccinul și lentilele de contact, iar la „convenționale” operațiile estetice, utilizarea de medicamente pentru potențarea mentală, dar și protezele dedicate persoanelor cu membre amputate etc. Dincolo de acestea se situează transhumanismul ca acțiune programată de depășire a datului uman pe calea tehnologiilor, inclusiv crearea unei noi ființe, una de sorginte cibernetică.

Activitatea specifică instrumentului militar de putere este una care dintodeauna a impus calități aparte ale luptătorului și nevoia de capacități deosebite. Așa se face că istoria ne arată și varii

⁶ Alexander, Denis, *Oameni îmbunătățiți sau o nouă creație?*, Centrul de Educație Creștină și cultură Contemporană Areopagus, Timișoara, 2015, p. 4